

Piele psihică

O tendință generală, specifică erei narcisice în care trăim, este conservarea tinereții și amânarea morții. Astfel, se mărește grija față de propriul corp: ce să mâncăm, cum să ne protejăm împotriva virusilor, cum să evităm ridurile, celulita, firele de păr alb, cum să lucrăm mușchii, cum să ne întreținem pielea. Toată această atenție asupra corpului nu poate să nu aibă consecințe în plan psihic, pe de o parte, și nu are cum să nu se dezvolte din propriul psihic, pe de altă parte. Problema întreținerii corpului fiind generalizată și comună majorității contemporanilor indică o zonă psihică comună, colectivă.

Pielea are un rol important în preocuparea de conservare a tinereții. Psihologia a preluat această tendință narcisică și lucrează deja cu termeni precum „eu – piele”, „narcisismul piele”, „piele psihică”.

În basme, fata de împărat părăsește casa tatălui, ascunzându-se sub o haină de piele de purici, de porc, măgar etc. pentru a scăpa de incestul propus de tată, după ce împărăteasa a murit și a lăsat cu „limbă de moarte” împăratului să se căsătorească cu cea care îi seamănă sau care are unele însemne particulare ca și ea. Pielea a fost încărcată cu sensul de camuflare, deghizare, acoperire. Masca oferită de piele făcea ca fiica să nu fie recunoscută de tatăl incestuos.

Dacă în istoria dezvoltării noastre pielea era investită cu sensul de mască în spatele căreia poți să-ți ascunzi identitatea și sentimentele, în prezent pielea este investită narcisic, cu funcția de reflectare exhibiționistă a psihicului, a sentimentelor, a senzualității și al respectului față de sine. Pielea se etalează, se expune nu ca un organ al propriului corp, ci ca un înveliș al corpului cu valoare de veșmânt. Cremele pe bază de ADN, chirurgia plastică, farmacologia creează un registru al esteticii pielii, în care se reactivează narcisismul primar și fantasmеle erotice bazate pe atingere, iar dermatologia încearcă să negocieze interdicția atingerii.

Pielea, ca organ al corpului, are funcțiile biologice de a proteja organismul împotriva factorilor nocivi ai mediului și de a aduna o mulțime infinită a celulelor într-o mulțime finită a ființei, în așa fel încât să ne putem autoconserva și autodefini ca un tot. Pielea are rolul de a înscrie pe suprafața ei excitațiile din mediul extern, dar are și rolul de a exprima sau disimula în exprimare stări interne. Funcția senzorială cu semnificație psihică (plăcere sau neplăcere la atingere, lovire, confort sau disconfort la moale, catifelat, aspru) face ca pielea să fie prelucrată psihic. Pielea, trăită psihic, separă interiorul de exterior, pe sine de celălalt, contribuie la formarea Eului, creând sentimentul de identitate personală.

Pielea se constituie ca suprafață de separare, dar și ca suprafață de contact și devine o formă precoce de eu, numit „Eu – piele”, ca efect al stimulărilor corporale, al „preocupării materne primare” de a reproduce mediul intrauterin în mediul extern. Pielea devine un filtru de selecție al excitațiilor, al schimburilor dintre interior și exterior.

Datorită substimulării sau suprastimulării corporale funcțiile biologice și psihologice ale pielii nu se pot dezvolta, astfel neputându-se crea propria piele sau neavând nevoie de propria piele. Există oameni „fără piele psihică” sau cu „găuri de piele”. Aceștia au nevoie de o supraprotecție față de stimulările mediului extern pentru a nu fi lezați de intruziunea stimulilor și de tensiunea excitațiilor, deoarece nu au reușit să-și formeze limita dintre înăuntru și afară, dintre interior și exterior, pe care pielea o constituie pentru corp și o reprezintă pentru psihic.

Expresiile din limbajul cotidian indică importanța pielii pentru formarea psihicului. Pielea este investită cu semnificațiile psihice:

- exhibiționism: „în pielea goală”;
- egoism: „a avea pielea groasă”, „a fi gros la piele”;
- evaluare a capacităților intelectuale: „a ști cât îi poate pielea”, „a nu-i face pielea doi bani”;
- fără piele ca urmare a exploatării, pedepsei corporale sau constrângerilor: „a lua pielea de pe el”, „a plăti cu pielea”, „a-și pune pielea în saramură”;
- Eu-piele cu valoare de autoconservare: „ține la pielea lui”; sau cu valoare de pergament pe care se scrie istoria vieții personale: „numai pielea lui știe”;
- absența sau prezența limitei dintre eu și celălalt: „a fi în pielea cuiva”, „a face ceva pe pielea altuia”;
- exprimare a sentimentelor: „a nu-și mai încăpea în piele (de bucurie, de mândrie)”, „a-și ieși din piele”, „a se face pielea de găină (de frică)”;
- filtru de selecție al excitațiilor din mediul extern: „a se face pielea de găină (de frig)”, „a simți pe propria piele”.

Psiholog Gabriela Romanet

gabriela.romanet@imagosite.ro

© Gabriela Romanet